

Posudek na disertační práci Mgr. Bc. Mariany Stonišové Výuka elektrotechnických oborů na Vysoké škole báňské, FEL ČVUT, Praha 2021, 283 s. + XXXI s. příloh

Celoškolský doktorský studijní program: P 7108 Historie techniky

Studijní obor: Historie techniky

Školitel: prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

Disertační práce Mgr. Bc. Mariany Stonišové se zabývá problematikou formování výuky elektrotechnických oborů na Vysoké škole báňské (dále VŠB) v Příbrami a v Ostravě od devadesátých let 19. století do druhé poloviny 20. století, především do roku 1977 s přesahem do roku 1991 a studuje působení vysokoškolské technické inteligence, představitelů příslušného vědního oboru, na jeho rozvoj a změny. Uchazečka si zároveň stanovila za cíl představit vysokoškolské pedagogy jako významné individuality, analyzovala jejich životy a vliv na VŠB a snažila se zachytit tyto osobnosti v různých kontextech rodinných, společenských, politických a profesních.

Disertační práci autorka strukturovala kromě úvodu, hodnocení zdrojů, závěru a obvyklých součástí vědeckého pojednání (seznam pramenů a literatury, resumé, soubor velmi zajímavých příloh a další) do tří hlavních částí: vzdělávání báňských odborníků v českých zemích se zřetelem na VŠB, elektrotechnika jako prosperující obor v 19. a 20. století a elektrotechnická výuka na VŠB. Tato třetí část je nejobsáhlejší a je věnována především zmíněným osobnostem, které se na výuce výrazně podílely.

Autorka nejprve provedla rozsáhlou heuristiku různých typů historických pramenů a studovala odbornou literaturu. V kapitole o pramenech a literatuře použité zdroje popsala a kriticky analyzovala. Pramenný výzkum lze hodnotit velmi pozitivně, a to jak s ohledem na preciznost autorčiny práce, tak i na novost tématu, který široká heuristika pomohla rozkrýt.

Úvodem disertace si autorka položila několik základních otázek, které následně řešila: Jak se vyvíjela výuka elektrotechnických oborů na VŠB? Z jakého důvodu byla elektrotechnická výuka zařazena na báňskou školu? Jak přispěla vysokoškolská technická inteligence k rozvoji elektrotechniky na VŠB, o koho se konkrétně jednalo a jak můžeme tuto technickou inteligenci charakterizovat? Měly na zavádění nového oboru a jeho rozšiřování vliv poměry na VŠB a v průmyslu, sehrála v tom svou roli technická inteligence? Zároveň se autorka zamýšlela nad přístupem ke zvolené problematice, logicky zdůvodnila jednotlivé možnosti těchto přístupů a zvolila jejich kombinaci a prolínání, neboť žádný ze separátních přístupů by

nepodal komplexní odpovědi na dané otázky. Posuzovala vývojové aspekty sledované tematiky nejprve v rámci habsburské monarchie, Rakousko-Uherska a posléze Československa. Poté, na základě heuristiky, provedla výběr nejvýznamnějších osobností vysokoškolských pedagogů s nezpochybnitelným podílem na vývoji výuky elektrotechnických oborů na VŠB. Za jednu z nejdůležitějších částí disertace považovala právě pasáže, které představily konkrétní práci vysokoškolského pedagoga při budování elektrotechnického ústavu (katedry) a oboru na VŠB.

Součástí práce je rovněž stručný přehled historie rudného a uhelného hornictví v českých zemích, a to v kapitole 1.2 Metodologie. Tato pasáž by spíše mohla tvořit samostatnou kapitolu mezi kapitolami 2. a 3. Stejně tak teoretická východiska by mohla být součástí kapitoly 2.2 Literatura, a to při hodnocení jednotlivých použitých prací, koncept disertace by pak lépe vynikl v rámci kapitoly 1.1. Vymezení předmětu studia, cíle výzkumu, terminologie, a to jako 1.1 Vymezení předmětu studia, cíle výzkumu, koncept a terminologie.

Závěrem autorka shrnula odpovědi na úvodní otázky a jejich relevanci. Konstatovala, že vývoj výuky konkrétního oboru na VŠB ovlivňovala zejména průmyslová praxe, hospodářské požadavky státu, zkušenosti a zájmy technické inteligence na VŠB, v menší míře pak poměry, které na škole panovaly. Uvedla i další možnosti a perspektivy výzkumu.

Kritéria posouzení disertační práce:

a.

Aktuálnost zvoleného tématu spočívá ve významu vzdělávací činnosti významných osobností pro rozvoj elektrotechniky v báňských oborech. Mezioborový průnik oborů je uplatňován x ve vysokoškolské výuce a následně v praxi i v současné době. Vynikající pedagog s vědeckými aspiracemi může výrazně ovlivnit samotný obor, kde působí a vychová řadu kvalitních jednotlivců, kterým předá své odborné znalosti, zkušenosti i morální postoje.

b.

Disertace splnila sledovaný cíl a posunula studium vyčtených témat o nové poznatky. Autorka jednoznačně prokázala schopnost práce s archivními prameny i s odbornou literaturou k dané problematice. Studované zdroje maximálně vytěžila, analyzovala, kriticky zhodnotila a interpretovala moderními metodami historického výzkumu. Práce je výrazně

interdisciplinární, dotýká se oboru elektrotechniky v rámci rozvoje báňského vysokého školství, dějin vzdělávání, intelektuálních elit a biografických studií.

c.

Zvolené metody vypracování: Autorka pracovala tradičními metodami historické práce, dále používala zejména komparativní metodu, metody biografických studií, mikrohistorickou metodu a progresivní chronologickou metodu. V rámci biografických studií byla autorka také v kontaktu s některými rodinnými příslušníky v disertaci uvedených osobností (metoda orální historie).

d.

Výsledky disertace, nové poznatky: Vědeckým přínosem disertace je zjištění, shrnutí, analýza a interpretace nových faktografických poznatků, založených na vlastním archivním výzkumu, analýzách archivních i tištěných zdrojů, na dosavadní odborné literatuře a studiích autorky (viz 8.3 Seznam autorčiných publikovaných prací ve vztahu k disertační práci). Nové poznatky se týkají dějin VŠB v souvislosti s oborem elektrotechniky a s vlivem významných osobností oboru včetně jejich biografii.

e.

Význam pro praxi nebo pro další rozvoj vědy: Disertační práce je podnětným příspěvkem k dějinám elektrotechniky, přírodních a technických věd, VŠB, k dějinám vzdělávání, k významu osobností ve vzdělávacím procesu a k biografickým studiím, a to v nesledovaných časových etapách, které se mimo jiné vyznačovaly také změnou vládnoucích režimů.

f.

Závěrem lze konstatovat, že předložená disertace splňuje podmínky samostatné tvůrčí vědecké práce a nároky, kladené na disertaci. Je strukturovaná logicky, obsahuje výsledky výzkumu, zpracované na základě podrobné heuristiky, analýzy a interpretace zdrojů a původní, autorkou disertační práce publikované výsledky vědecké práce. Obsahuje jasně formulovaný závěr a náměty pro případný další výzkum. Disertaci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 31. 5. 2021

prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.
Historický ústav AV ČR, Praha